

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — 8 K — f. Negyedévre — 2 K — f.
Félévre — 4 „ — „ Egyes szám ára 16 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 6 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 3 dollár.

Felelős szerkesztő:

VARJAS ENDRE.

Laptulajdonos

A SZATMÁR-EGYHÁZMEGYEI IRODALMI KÖR.

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a **Pázmány-sajtó** címére (Szatmár, Iskola-köz 3. sz.) küldendők.

Pályázati hirdetések egyszeri közlése 5 korona
Nyilttér sora 40 fillér.

A lap megjelenik minden szerdán

Az igazi antidotum.

II.

Szatmár, 1913. márczius 4.

(+) A napilap évi 30.000 korona kiadásához 16—18.000 koronát jödelmeznek a hirdetések és előfizetések. 14.000 koronát azonban valami állandó pénzforrásnak kell biztosítani évenként.

Nemcsak ennyit, de jóval többet lehet előteremteni nagyon kevés befektetéssel.

Elsőnek a Pázmány-sajtó beépítetlen, kihasználatlan telkét jelöljük meg, mint a mely jövedelmet hozhat. Egy kétemeletes bérház azon a telken jövedelméből teljesen törlesztené az amortisációs kölcsönt, a melyből fölépülne s a mellett ingyen elhelyezést nyerhetne földszintjén a nyomda és egy könyvkereskedés.

A második jövedelmi forrás az egyházmegyei Pázmány-könyvkereskedés. Pécs két katolikus napilapjának deficitjét félév alatt fődözte a kath. könyvesbolt. Ennek a Pázmány-könyvkereskedésnek már a szatmári kath. intézmények is fé-

nyes jövedelmet biztosítanak: a zárda, három kath. convictus, seminarium, a kir. kath. főgymnasium és tanítóképző, valamint a papság. De kiszámíthatatlanul nagy jövedelmet hozna még ezenfelül a könyvkereskedés akkor, ha az egyházmegye területén bizományosa volna a Szent-István-Társulatnak, a mely most fiókokat állít föl a vidéken. Ez a bizományosság azt jelenen, hogy ez 5 vármegye területéről bármilyen kiadványát a Szt.-István-Társulatnak csak a Pázmány-könyvkereskedésben lehet megrendelni. Az egyházmegye területén 200—250 elemi iskola van, több kath. polg. leányiskolánk, négy kath. középiskolánk, a melyek majdnem teljesen a Szt.-István-Társulat tankönyveit használják.

A harmadik jövedelmi forrás a tankönyvkiadás volna. Elemi iskoláink részére különösen olvasókönyveket és földrajzokat kellene iratni az egyházmegyei érdemes tanítókkal. Paedagógiai szükségesség ez. De megvolna az a nemes hatása is, hogy ébresztené tanítóinkban a dicséretes ambíciót s

azonfelül tekintélyes jövedelmet biztosítana ama kiváló tanítóknak, a kiknek tankönyveit az egyházmegyei népiskolák számára elfogadná a főtanfolygató és az Egyházm. Tanítóegyesület bírálata alapján az egyházmegyei hatóság.

E tankönyvkiadás szükségszerűen a nyomda megnövekedését vonná maga után. A Pázmány-sajtó ez esetben 15—20 tagu személyzettel, megfelelő gép- és betűanyaggal dolgoznék. Ily nagy személyzettel és tökéletes berendezéssel egész Északkelet legjelentősebb nyomdavállalata lenne egyszerre. A mi azt eredményezné, hogy negyedik állandó pénzforrásul a nyomda szolgálna.

Mindez természetesen csak úgy volna elérhető, ha a Pázmány-sajtó részvénytársaság — az alapítók tervezete szerint is — megszűnik és az Egyházmegyei Irodalmi Kör vezetése alá kerül.

A mostani részvénytársaság megváltható volna — a sajtó-igazgató lapunkban régebben közölt kimutatása szerint — 32.000 koronával, a mely összegért a Pázmány-

Szatmári történelmi adatok.

II. Vármegyénk a honfoglalás korában.

Írta: BAGOSSY BERTALAN.

Egykoru történelmi följegyzések nem szólnak ezen hősi korról. Aki elsőnek iparkodott róla képet adni az utódoknak, Béla király névtelen jegyzője, szintén századokkal később élt. Így aztán művének olvasásánál bármennyire beleéljük is magunkat a mesehallgató hívő szerepébe, komor ránczokba kell szedni homlokunkat, mikor a kritikus szemüvegén keresztül vizsgáljuk tudósításait. Szabolcs és Tas vezérek, kik szerinte ezt a vidéket meghódították és Szatmár várát elfoglalták, éltek-e valaha? Visszhangzott-e ez a föld lovaik patáinak dobogásától s a győzelem örömeire tartott áldomás énekeitől? Ezek oly kérdések, melyekre egyéb támogató adatok híján soha sem felelhetünk egész bizonyossággal.

De a történetírás akkor sem áll tanácsalanul, ha az egykoru följegyzések cserbenhagyják. Odafordul magához a földhöz, melyen azok a régi népek éltek, s ahhoz intézi kérdéseit. Mert egyes emberek ugyan elvesznek nyomtalanul, de egész népek, melyek itt századokon keresztül éltek, nem pusztulhatnak el anélkül, hogy létöknek egyes jelei fönn ne maradnának. A honfoglalás előtt a germánok közel ezer esztendeig laktak itt, az avarok kétszáz évig, a szlávok az előbbiekekkel együtt meg sem állapítható ideig. Műveltségük miatt nem hagytak ugyan maguk után, egyes szórványos leletektől eltekintve,

kő- vagy érczleleteket, de *lelkök tartalmának egy részét átöntötték* az utánuk következő népekbe s így szállott az örökségképen át reánk. Hagyományaink, népmeséink, babonáink egyes elemei bizonyosan tőlük származnak. Egyes tudósaink, a folkloristák, foglalkoznak is ezek összegyűjtésével és eredetök megállapításával. De ezeket mi itt figyelmen kívül hagyjuk, mert nagyon ingatlalapot nyújtanak.

Tehát az emberi szellemnek egy másik termékét hívjuk segítségül, a *nyelvet*, mert ez sokkal maradandóbb, változatlanabb és biztosabb bepillantást enged az emberi lélek rejtekeibe, a jelen esetben pedig a honfoglalást megelőző és azzal egykoru népek gondolat- és érzésvilágába.

A primitív embernek alapjellemvonása, hogy az őt környező természet leköti egész figyelmét. Csodás sejtelmekkel és érzéssel töltik el a távoli hegyek kébbe mosódó körvonalai, az erdő esőndje vagy zugása, a patak csörgedezése, a talaj változó színe öszszetétele, az azt borító növényvilág változatos fajai, az állatok, amelyekkel harszát vivja. Fejlettebb fokon már a tekintély tisztelésében merül el. Csodálja szent hitének hőseit a szenteket, meghódol a királyaiában, vezérei- ben és uraiban levő nagyobb erő és hatalom előtt. És amikor az ősember őstönét követve a természet egyes tárgyainak vagy saját lakóhelyének *nevet ad*, mint ahogy ehhez hasonlót a biblia már Adámtól feljegyzett, ezen első észleletei és érzelmei szolgálnak lelki munkássága rugóul.

Mi itt ragadjuk meg a honfoglaláskori s az azt megelőző népek vizsgálatát s szemügyre vesszük a *földrajzi neveket*, amelyek vármegyénkben tőlük származnak.

A germánok nem hagytak ugyan vármegyénkben hátra anyyi nyomot, mint az ország nyugati részeiben, ahol a Pátra (Vater), Mátra (Mutter), Tátra (Tochter), Garam (grün) stb. hirdetik otlakásukat, de egyes neveket mégis teljes bizonyossággal tőlük kell származtatni. Megjegyzem mégis hogy a „honfoglalás” szót nem kívánom szűkebb értelemben venni, hanem kiterjesztem az utána következő egy-két századra is, melyek leforgása alatt egyes helyeket az cdatelepülők birtokbavettek.

Germán eredetűek: *Szatmár*, Satmarkt, Salzmarkt, sópiacz. *Hóstáncz*, Hohstadt, magasváros, magyar értelemben külváros. *Daróc*, in der Auz, a madáretetőben. A király madarászainak a lakóhelye. *Béltek*, Waldeck, erdőalja. Ősi időben csakugyan Erdőalja-Béltek volt a neve. *Majtény*, ősi alakban Mochtyn, Mahtyn. Az őfelnémet magatin, a középfelnémet megetin, meitin szavakban találjuk meg eredetét, melyek leányt jelentenek. Bajorországban is találunk hozzá hasonlót a Meuting és Meitingen helynevekben. *Namény*, az őfn. náma, a középfn. náme foglalást jelentő szavakból származik. *Baromlak*, vármegyénk egyik elpusztult községe Wurmlach, fereglyuk német szóból veszi eredetét. *Szoldobágy*-ban a germán eredetű Saltabach, sósfolyóra ismerünk. Bizony elcsodálkoznék a debreczeni ember, ha azt mon-

sajtó berendezésével és telkével együtt 60.000 korona értéket adna az új tulajdonosnak.

Ilyen kevés összeg, 32.000 korona volna szükséges annyi jelentős, kiszámíthatatlan erkölcsi és anyagi hasznot hajtó lépés megtevéséhez.

A lehető legszárabbban mutattunk reá a napilap megteremtésének reális módozataira.

— Videant consules . . .

Ne felejtjük el, hogy a liberálisok, szabadkőművesek és szociáldemokraták tolvajnyelvén „a klerikalizmus“ a kath. vallást, vagyis a kath. egyházat jelenti. Ha valakit klerikalizmusnak mondanak, ugyanazon tolvajnyelv szerint annyit tesz, hogy az illető hű és derék katolikus ember. Találón mondja valaki: A „klerikalizmus“ okos, ravasz emberek találánya, hogy az ostobák felüljenek neki.

Statisztikai adatok a német katolikusokról.

A katolikus társadalmi szervezkedésben a német katolikusoké a vezetőszerp; ők végzik az uttörést, a kezdeményezés nehéz munkáját és ők díszkedhetnek a legtöbb eredménnyel. A *Germania docet* sokkal igazabban érvényesül ebből a szempontból, mintha azt a hízog mondást a német birodalom ipari és gazdasági fejlődésére alkalmazzuk. Annyiszor halljuk díszelni a német katolikusokat, olyan csodálattal nézzük a katolikus elvek érvényesüléséért folytatott győzelmes harcukat és annyi jeles intézményüket ültettük már át a hazai földbe, hogy bizonyára érdekelni fogja olvasóinkat, ha a katolikus szervezkedés eme nagy mesterének számbeli erejét a legutóbbi népszámlálás adatai alapján főbb vonásaiban ismergetjük.

Az 1910. december 1-én megtartott népszámlálás szerint a Németbirodalomnak összesen 64.925.973 lakosa van. Ebből protes-

táns 39.991.421; *katolikus 23.821.453*; zsidó 612.021; a hiányzó félmilliónyi lakosságot a görög keletiek, ókatolikusok, németkatolikusok és felekezetenküliek teszik ki. A közölt számadatokból kiténik, hogy az a német katolicizmus, amelynek a birodalmi gyűlésben a legtöbb tagot számláló pártja van, az összlakosságnak csupán egyharmadát (36%) mondhatja magáénak. Milyen óriási agitáció, a szervezeteknek és intézményeknek mekkora falanxa kell ehhez, hogy egy 62% ában protestáns országban a mandátumoknak egy harmadát a katolikus pártnak lehessen biztosítani! Pedig a protestánsok nagy többsége még nem a legnagyobb nehézség, melyet a német katolikusok parlamenti érvényesülésének le kell küzdenie. Sokkal jobban megnehezíti helyzetüket az ő nagy szétszórtságuk, kedvezőtlen elhelyezkedésük a protestáns tengerben. A huszonhat szövetséges állam között csak három olyan van, amelyben a katolikusok többségben vannak: Bajorország (70%), Baden (59%) és Elzász-Lotharingia (76%). Mással mindenütt kisebbségben vannak. Amellett még az egyes államok területén is meglehetősen széjjel vannak szórva: Bajorország, Lotharingia, Posen, a Rajnvidék és Westfália kivételével sehol sem élnek nagyobb tömegben a katolikusok. Körülbelül olyan a német katolikusoknak szám aránya és földrajzi elhelyezkedése, mint a Szatmármezei katolikusoknak: mindenütt vannak, de mindenütt kisebbségben, sok helyen elenyészően csekély számban.

Sorra véve a szövetséges államokat:

Poroszországban van	24.830.547	kath. (36%)
Bajorországban	4.863.251	„ (70%)
Szászországban	236.052	„ (4-9%)
Württembergben	739.995	„ (30%)
Badenben	1.271.914	„ (59%)
Hessenben	397.995	„ (31%)
Meklenburg-Schwerin	21.043	„ (3%)
Szász nagyhercegség	19.980	„ (4-7%)
Meklenburg-Strelitz	4.255	„ (4%)
Oldenburgban	107.508	„ (22%)
Brau schweigban	25.888	„ (5%)
Szász-Meiningenben	5.233	„ (1-8%)
Szász-Attenburgban	7.246	„ (3%)
Szász-Koburg Gothában	4.951	„ (1-9%)
Anhaltban	12.745	„ (3-8%)
Schwarzb. Sondershausen	1.732	„ (1-8%)

danók neki, hogy a Hortobágy szó is német, Hartenbach volt eredetileg. De hát ott is germánhadak száguldoztak közel egy évezreden át.

Avareredetűeknek látszanak a török nyelvből megfejtendő ezen községnevek: *Zsádány*, *Bagos*, *Dara*. Az elsőt egyenesen a legfőbb avar méltóság nevéből, a „tudun“ból származtatják ilyen közbeeső átmenetekkel: *to-dan*, *soda-n*. A második a bagis szóból ered, mely magyarul szarvast jelent. A harmadik a dari szóból, melynek ugyanaz az értelme mint a magyar darának.

Legszámosabbak a szláv nevek. Elborítják ezek egész Magyarország térképét a Kárpátoktól az Adriáig, azt bizonyítva, hogy a honfoglaló magyarok itt szlávokat mindenütt találtak s tőlük tanulták meg ismerni új hazájukat. De a szláv elnevezések egyszersmind a legjellemzőbbek is a kezdetleges ember gondolkodási módjára. Vármegyénk területéről is össze lehet belőlük szedni egy kis gyűjteményt.

Az ősi szláv ember a természet jelenségei iránt való rajongásában megcsodált egy kis folyót, mely Erdély bérczeiből esendesen ereszkedett alá a rónára s felkiáltott: *Krasinu*, szép, gyönyörű! Rajta maradt a név s a magyar ajkon *Kraszna* név alatt él tovább.

Felköltötte figyelmét vármegyénk egy másik folyója is, mely száraz időben alig mozog, mint egy lusta kérző állat, de ha hóolvadás idején megárad, felbőszül mint egy vad bölény, mely haragjában szarvaival hasogatja fel a földet. Nem hiába ábrázolták az ókori klasszikus népek is szarvakkal a folyamok isteneit, a szláv ember is turunak, azaz bölénynek nevezte el ezt a vizet. Utánok *Túr* a neve nálunk magyaroknál is.

A vizet megbecsülte a szláv egyéb alakjában is. Nevével, a vodá-val számos válto-

zatban találkozunk hazánk területén. Vármegyénkben *Vada* pusztá, hajdan község, őrzi ezen kor emlékét.

A kisebb folyóvizet potoku és réka névvel jelöli a szláv. Mindkettőből községnevek maradtak fenn. Az előbbiből *Asszonypataka*, *Berkeszpataka*, az utóbbi ugyancsak szláv kiesinyítő képzővel ellátva él tovább *Riesze* község nevében.

Feltűnt a szlávnak a víz gyorsabb sodra is s ekkor folyását *bruzu* nak, *sebesnek* nevezte. Ezek a hangok esendülnek meg a kis *Borzova* község nevében, mely hajdan védelműl szintén vízzel volt körülveve.

A sarat matu-nak hívja. Ezt a szót *Matocs* nevéből érezzük ki. A moesár egyik neve: *laka*, mely a Szamos árterületén levő *lankák* ban él tovább s sok fejtörsre adott alkalmat Szatmár régebbi történetíróinak (s magának is) hogy eredetét megfejték.

A vidék emberi czélokna megfelelő, jó voltát *dobra* szóval dícsérte. Ma is bizonyítja ezt *Dobra* falunak a neve.

Feltűnt az is neki, ha víz vette körül a földet, és ostrovu-nak azaz szigetnek nevezte. Sejtteni lehet, hogy az *Esztró* név is innen ered, bárha a község mai földrajzi helyzete nem is bizonyítja.

Számos községnevet alkotott a szláv az azon helyen olterjedt fák nevéből is. Nálunk csupán *Dob* és *Olesva* mutatnak ilyen eredetre. Az előbbi a *dubu* — tölgy v. *eserfa*, — az utóbbi a *jelsa* — *égerfa* — szóból származik. Még talán az *Oroszfalu* neve ilyen, mert inkább származhatik az *orah* — *díófa* — szóból, mint az „oros“ból, mert ilyen telepítvénynek ottan nincsen semmi nyoma.

Még a gomba sem volt elötte annyira jelentéktelen növény, hogy nevéből, a *hríb* szóból, községnevet ne alkosson, melyet a magyar ajk *Hirip* nek ejt ki.

Akárhányszor ki kellett az erdőt irta-

Schwarzburg-Rudolfstadi	1.288	kath. (1%)
Waldeck	2.858	„ (3%)
Reusz idősebb ág	1.296	„ (1-7%)
Reusz ifjabb ág	3.498	„ (2%)
Schaumburg-Lippében	715	„ (1-5%)
Lippében	5.936	„ (3-9%)
Lübeckben	276	„ (3%)
Brémában	1.290	„ (7%)
Hamburgban	51.036	„ (5%)
Elszász-Lotharingia	1.428.343	„ (76%)

A közölt adatok tanúsága szerint tehát a 3 katolikus többségű szövetséges államból egyikben sem éri el a katolikuság a 80%-ot, sőt Badenben még a 60%-ot sem. Ezzel szemben a protestánsok 18 államban bírnak 90%-nál magasabb arányszámmal és sehol sincsenek kevesebben az összlakosság 21%-ánál. Hogy csak a főbbeket említsük: Szászországnak 94% a protestáns (4.806.661 lakosból 4.520.835); Meklenburg-Schwerinnek 97%-a (639.958-ból 615.521); Hamburgnak 92%-a (1.014.664-ből 926.758) és Schwarzburgnak 89%-a (100.702-ből 99.210). Viszont azonban a katolikus Elzász-Lotharingiában is elérik a 21%-ot (1874.014 lakosból 408.274 a protestáns).

A katolikusoknak ilyen elszórtága mellett egészen természetesnek találhatók, ha percentszámuk folytorosan kisebbednek. Ha el is tekintünk a protestáns államhatáron lutheranizáló nyomásától, a nagy többségben levő vallásnak még mindig jelentékeny előnyt biztosít a tömegmeggyőződés konvertáló ereje s a sűrű vegyesházasságokból származó léleknyereség. S mégis, dacára az említett kedvezőtlen körülményeknek, a német katolikusok percentszáma nemhogy apadna, ellenkezőleg állandóan emelkedőben van. 1871-től 1910. végéig 36-21%-ról 36-69%-ra szaporodott a számuk, tehát 0-48%-al: míg ugyanazon idő alatt a protestánsok száma 0-72%-al apadt (62-31%-ról 61-59%-re). Perczentekben kifejezve jelentéktelennek látszik ez a 40 év folyamán beállott arányváltozás; tényleg azonban — egy közel 65 millió lakost számláló birodalomról lévén szó — jelentékeny gyarapodást, illetőleg fogyatkozást jelentenek azok a tizedes törtek. A katolikusoknak 0-48%-os gyarapodása ugyanis 311.643 lelket jelent, vagyis a német katolikusok jelenleg 311.643-al többen van-

nia, hogy telepet hozhasson létre. Az ilyen területet aztán *trebez*-nek, *irtásnak* nevezte. Ez a szó két községünk nevében is tovább él, mind a kettőnek *Terebes* a neve. Nagyobb bizonyosság okáért az egyiket sokáig *Töketeres*-*besnek* hívta az ország.

Ha pedig egy helyet egészen kopaszban talált, azt *plesik*-nek nevezte el. A magyarban ennek a *Pilis* név a tisztább származéka. Vármegyénkben *Peleske* község köszönheti neki a nevét. De régebbi alakjában sokkal inkább ráüt szláv ösére, mert századokkal előbb *Piliskének* hívták.

A nevezetesebb állatok nevét sem vette meg a szláv ember egy-egy hely megjelölésénél. Így *Medves* a medve szláv nevét — *medved* —, *Balkány* a farkasét — *vlk* —, *Kömörö* a szunyogét — *komar* — juttatja eszünkbe. Sőt bár ellenmondunk krónikáink szellemének, *Kaplony* nevét a szláv kaplun-ból kell származtatnunk, ami bizony kappant jelent; a *Károlyét* pedig a *krahulec* szóból, melynek ölyv az értelme.

Az emberi letelepülés neve a szlávban: *selo*, kiesinyítve *szelistye*. Ez nálunk *Zeléstye* névre alakult át. A kerített helyet, várost, *gorod*-nak nevezte. Ez a szó él tovább *Giród* község nevében és Szatmáron a *Giród utczában*, mely még azon ősidőkre mutat vissza, mikor Szatmár lakói nem is németek, hanem szlávok voltak.

Már ez a kis ismertetés is mutatja, hogy micsoda szláv világ volt itt a magyar honfoglalás alkalmával. Pedig még nem is fejtettük meg minden idegen eredetű helyneveinket, melyek legtöbbszörben szláv szógyökerek lappanghatnak. Isten esodája, hogy ez az idegen néptenger el nem nyelte a kis magyarságot.

(Folyt. köv.)

nak, mint az 1871-ben képviselt arányszámok szerint lenniök kellene; a lutheránusok pedig 467,464-el kevesebben. Mint a magyar viszonyokkal kiáltó ellentétben levő tényt említjük meg, hogy a német birodalmi zsidóság perczeantszáma folytonosan csökken; az utolsó 40 esztendő alatt 1.25%-ról leszállott 0.95%-ra.

Az a különbség, amely a protestánsok vesztése és a katolikusok nyeresége között fennmarad, a néhány év óta szaporodó felekezeti különlekek és szabadgondolkodók javára esik. Ezeknek a száma megközelíti a 300000-et. Egyedül Bréma városában többen vannak. 14.000 nél; Hamburgban 9000 szabadgondolkodó és felekezeti különleki van.

Erdekes eredményekhez jutunk, ha az utolsó évtizedek folyamán beállott perczen-tális változásokat az államok és tartományok szerint vesszük vizsgálat alá. Erről majd a jövő számban.

Közéleti botrányok. A közéleti botrányok dolgában csak nagy ritkán tud egyéges közvélemény kialakulni. A felületes ember nem a saját lelkiismeretét kérdezi meg, hogy vajjon szabad volt-e bizonyos dolognak úgy történnie, ahogy megtörtént, mert a saját lelkiismerete bizonyosan felháborodással tiltakoznék ellene. A felületes ember nem azt nézi, ami tiszta tény, hanem azt, hogy mit mondanak a dologról mások. Pedig ez helytelen dolog. Ha egy közéleti botrány felszínre kerül, ha egy az egész magyar közéletet érintő tisztességtelen eset napvilágra jön, ne az emberek életére legyünk kíváncsiak, hanem saját tiszta lelkiismeretünkre. Ettől kell megkérdeznünk mindég, hogy mi a panama, ettől kell választ nyerni arra a kérdésre is, vajjon szabad-e panamáznunk még magasabb célok érdekében is.

Machiavellinek tulajdonítják azt a mondatot, hogy minden eszköz jó, ha a cél jó. Ugy látszik, hogy a machiavellizmusnak ma ismét felkelőben van a napja. Pedig hát ez végzetes baj volna Magyarországra nézve. Ez annyit jelentene, hogy az egységes politikai, társadalmi és gazdasági fejlődés útjáról letér az ország és ha tapasztalhatunk is fejlődést, az hamarosan meg fog akadni, mert becseltes eszközökkel csak addig él az ember, amíg a becselteségéről meg nem gyógyódott.

A legutóbbi napok országos botrányai fölött tehát nem azért kell a legmélyebben elszomorodnunk, mert megtörténtek, hanem azért, mert a botránylavina miatt hamarosan a nép szélesebb rétegeinél is uralkodó felfogássá válhatik az a tantétel, hogy a cél szentesíti az eszközöket. Vajjon mire fog ez vezetni? A legteljesebb demoralizációra.

Itt első sorban is azt a kérdést kell tisztáznunk, vajjon melyik az a cél, amely mindenki előtt szent, amely mindenkinek jó volna? A gazdasági, politikai és társadalmi élet, amint tudjuk, örökös harcok elérhetetlen ideálok után. Örökös torzalkodás s bizony soha sikerrel nem kecsegtető küzdelem mutatja meg azt, vajjon egy ország társadalmi, gazdasági és politikai élete egészséges-e.

Minden társadalmi, politikai és gazdasági irányzatnak megvannak a maga fanatikus önzetlen harcosai s ezeket leginkább azokban a rétegekben találhatjuk fel, amelyek a sötét szatoléból, nem pedig a politikai küzdőtérrel szerzik be. Amíg ezeknek a széles néprétegeknek nincs alkalmuk az államművészet kulissza titkai közé betekinteni, addig ne féljünk attól a teljes demoralizációtól, amely a történelem tanulsága szerint virágzó nagy, hatalmas államok sirját ásta meg. De ha ezek a széles néprétegek azt látják, hogy minden szabad, akkor valóban eljutottunk a teljes szabadság korszakához: élünk és meghalni kívánunk; ilyesből egyáltalán nem kérünk.

A közéleti botrányokat tehát el kell mielőbb simítani úgy, hogy az osztálygazságnak is elég téssék. A népek a politikai, gazdasági és társadalmi tisztességben elvesztett hitét vissza kell adni addig, míg nem késő.

A fő dolog az, hogy a „mindent szabad“ elvet a nemzet legszélesebb rétegei ne tegyék magukévá.

A magyar kereskedelemről.

Irta: id. EGÁN LAJOS.

Miklóssy legújabb könyve adja kezünkbe a nagy kulcsot, melynek segítségével betekintést nyerünk abba a boszorkány könyhába, melyben a szabadkőműves köténnyel felszerelt zsidó szakácsok főzik a nemzet számára azt az alatót szert, amelynek élvezete után a nemzet erős szervezete elkábul és ebben az állapotban az ország viszonyainak káros átgyurását észre sem veszi.

Akarják, hogy észre ne vegye, hogy gazdasági életünknek azon ága, melyet a zsidóság különösen nagy mértékben foglalt el, megbetegedett és mégis ez akarja az ország vezetését magához ragadni.

Ezen törekvés káros voltának igazolására két dolog szükséges, tudni illik: be kell bizonyítani a magyar kereskedelem betegségét és ennek a kereskedelem esetleges vezetésének vésthozó következményeit.

A betegség erkölcsi és alaki részét a mindennapi élet sok fontos és komoly tényezői bizonyítják. Statisztikai számok igazolják azt, hogy fizetésképtelenné vált kereskedőink óriási összegekkel károsítják meg hitelezőiket, úgy hogy e végett a külföld már hivatalos okmányokkal lett figyelmessevé a magyar kereskedelem megbízhatóságáról és az esetek nyilvántartásából kiderül az előre számított rendszeresség is.

Ha nem a háborúval fenyegetett 1912-ik évet, hanem az azt megelőző 1911-ik nyugodt mederben lefolyt esztendőt vesszük a toll hegyére, kiszámított, hogy akkor 1200 kereskedő került fizetésképtelen helyzetbe Magyarországon belső területén. Ezek közül csak 441-nek lett ismeretese 49.691.000 koronát kitevő tartozása, 759 bukott cégnek tartozása nem lett fölemlítve, de ha ezek között a tartozás ugyanazon arányban oszlott el, akkor az összes bukottak tartozása 136 millió koronát tehetett ki.

Ez ellen az erkölcseltes eszközökkel dolgozó kereskedelem ellen kénytelennek érezte magát a vevő közönség is komolyan számba vehető okoknál fogva, üzleti jellegű keresztény szövetkezeteket a maga védelmére felállítani és miután a 2 ezeret megközelítő szövetkezetek közül a gyakorlatlan-ság következtében, az 1911-ik évi inszolven-cziói 45.000 koronát kitétek, a zsenge és fejlődésnek alig indult intézmény ellen a zsidókézből levő lapok véres hadjáratot vezettek és előkelő lapjuk undorának adott kifejezést olyan intézmény ellen, mely a kereskedelem egy osztályának kárt okoz.

Nagy a különbség a kettő között, mert a megbukott szövetkezetek 45.000 korona vesztességét fedezték az igazgatói felügyelettel megbízott tagok míg a másiknál az aktívák, a berendezés és a készletek eladásából befolyt összegek levonása után is óriási milliók maradtak fedezetlenül. Innen keletkezett az ország kereskedésének rossz híre, már azért is, hogy a fizetésképtelen zsidó merchantilisták nagyrésze kétszer, háromszor is megbukott, mert amint lassanként a praktikából kiderült, a bukás ezeknél nem baj, hanem inkább jó üzlet, amit maga a kereskedelmi lap példákval igazol.

Oka ennek az erkölcs hiánya és a törvény, mely a kimondott vétkeket 60, 100, 200 koronával bünteti. Példa van rá, hogy olyan bukott ember, aki 60.000 korona erejéig megkárosította hitelezőit, 100 korona büntetés kirovása után, belefogott nyugodtan más, nagyobb üzletbe.

És ezek az üzleti erkölcs hiján élősködők, akik sok esetben vagyon nélkül kalózkodnak és károsítják meg hitelezőiket és rossz hirbe hozták az országot, ezek arrogálják az ország vezetését, hogy a kereskedelmileg vezérelt ország oly nagy és hatalmas legyen mint Anglia.

Az államrendőrség kiadja a hivatalos bizonyítványt ennek az osztálynak ország vezető érettségéről.

Az 1906-ik évi hivatalos jelentés szerint: „Az ágensvilág üzelmei: a pénzkölcsön közvetítő, állasközvetítő, házasság közvetítő, óvadékkereső, uzsorafelhajtó ügynökök stb. visszaélései, pregonans szélhámosasá-

gok. Ide sorakoznak a szélhámos alapon álló gründolások, a szövetkezeti és hitel kinövések, melyekben az uzsora ölelkezik a csalással.“

1907-ik évben a hivatalos jelentés ezt mondja: „A család, a család vagyoni bukás és a sikkasztás, az a szomorú büntriasz, mely egy év leforgása alatt 9 millió koronát vont el a károsultaktól. Kereskedelmi és hiteléletünk megdöbbentő irrealitása, hovatovább mind komolyabb veszedelemmé fog kinőni, ha továbbra is ilyen marad üzletmorálja, ahol nem a komoly kitartó munka, hanem az ámitás és félrevezetés humbergán rendezkedik külszínre fényes üzletekkel, nagy vállalatok máról holnapra keletkeznek, többnyire idegen tőkével, azzal a rejtett czéllal, hogy mások hiszékenységét felhasználva, a rájuk bízott értékkel, előre kiszemelt alkalmas pillanatban, odább álljanak. Nagyon sok volt a múlt évben is a hitelezési család, melyekben még előkelő cégeknek is jutott aktív rész.“

1910-ik évben jelenti a rendőrség: „A statisztika a bünözés növekedéséről tesz tanúságot, különösen mely a hitel és üzleti életünket illeti irrealis, a büntetőtörvény szokaszai közt bujkáló jelenségre mutat megdöbbentő vonásokban.“ „Számталanszor érkeznek külföldről beadványok, melyekben tömegesen panaszkodnak a mi kereskedelmünk rosszhiszeműsége ellen. Annyira szaturálva van gazdasági életünk egy része ezekkel a szélhámosokkal, hogy Budapest e tekintetben messze külföldön is szomorú hírnévre tett szert.“

De azóta nem történt egyéb, mint hogy az esetek jelentékenyebbek lettek, de Pallós Náci esetének már nem az a főbaja, hogy 6 milliót elherdált, hanem hogy az angol piacon fölvevett magyar hangzású névvel, bemocskolta Magyarországot jóhírére, a hol a magyar nevet olvasva nem tudják azt, hogy Magyarország kereskedelmi életében, ez idő szerint a zsidóság dominál.

Majd így szól a rendőrség: „Sürgős szükség van arra, hogy a Csemegi-kodex novelláris uton módosíttassék.“

Ez az állapot megbontja a belső harmoniát, de ezt, éppen ezt nem is kívánja a merkantil tábor, melynek hivatalos lapja egyenesen kijelenti, hogy a harmonia nincs meg, nem is kell, nem is lehet, mert az életben minden érdek, a maga érvényesülését, más érdekek háttérbe szorítását munkálja. Ez a tipikus zsidó beszéd nem ismeri nemzeti, állami, közös emberi célokat. Ők csak az ő saját érdeküket tartják szem előtt, azért neki mennek a 66 százaléknyi keresztény lakosságnak. Mindent ami keresztény, földmivelő, vagy más mint ő, megtámad és háborut visel minden téren, de folytassák csak a kihívó munkát, ez a dolguk a mi javunkra válik, mert ez kelti föl majd az elmaradhatlan jövőbeli nagyarányú keresztény politikai életet, mely megfogja találni védekezésének módját és eszközét.

Miklóssy könyve hasonló elszomorítóan sok érdekes dolgok tüzetes bizonyításával foglalkozik.

Zichy János lemondása kétségtelesen nagy erkölcsi pofon volt Lukács Lászlónak s az általa képviselt rendszernek. Dehát Lukácsékra az ilyen erkölcsi pofonok nincsenek háttással. Őket csak az erőszak vagy a bécsi pofon bírhatná rá a hatalom elhagyására. Egyébként mi nem látunk a Zichy János „férfias“ elhatározásában semmi különösebb elismerésre méltót. Azon nyilatkozat után, melyet ő a Déry vádjainak első megemlétekor a parlamentben tett, neki most, amikor Lukács a bíróság előtt meg sem kísérelte az ellene felhozott vádak ezafolását, le kellett mondania! Ő egyszerűen egy önmagának tartozó szigorú kötelességet teljesített. Ezért pedig nem járhat elismerés. Sőt a katolikus érdekek szempontjából még azért sincs semmi okunk a sajnálkozásra, hogy az erősen katolikus érzelmű Zichy János nem áll többé a vallás- és közoktatásügy élén. Készségesen elismerjük ugyan, hogy Zichy János meggyőződéses, buzgó katolikus, hogy van érzéke és sok jó indulata a katolikus elvek és jogok érvényesi-

tése iránt. De azt már nem vagyunk hajlandók elismerni, hogy a magyar katolicizmus veszélyeztetett jogainak védelmében és számarányának megfelelő érvényesüléséért folytatott küzdelmében Zichy Jánosra, mint kultuszminiszterre számíthatott volna, hogy tehát távozásával olyan pótolhatatlan veszteség ért volna bennünket. A Zichy platonikus elveinek és sok jóindulatának vajmi kevés hasznát látták a magyar katolikusok. A kultuszminiszteri székbe mi kemény gerincű, határozott, elveiért és tetteiért mindenkor, a legnehezebb körülmények s a legfenyegetőbb támadások között is helytálló embert kívánunk. Már pedig Zichy Jánosban hiányzanak mindeme kellékek. Az ő egyéniségét s eddigi közéleti szereplését a túlzott óvatosság s a megtámadtatásokról való folytonos félelem jellemezte. Minden eselekedete előtt aggódva tekintett szíjjel, hogy vajon milyen hatással lesz az a közvéleményre. S mihelyt felhangzott a szabadkőműves és radikális berkekből a jól szimatoló komondorok tiltakozó lármája, menten meghátrált. Mindig félt, hogy elfogultsággal és részrehajlással vádolják; azért igyekezett pártatlan lenni, de ezt olyan túlzásig vitte, hogy mindig a katolikusok huzták abból a rövidebbet. Ami kevés határozottság volt benne, azt is mi ellenünk érvényesítette: Barkóczyt minden tiltakozásunk ellenére elejtette; az autonómiát pedig minden követelésünk dacára sem valósította meg. De azért nekünk örökösen hallanunk kellett az ellentábor lármáját a reakciós uralomról, a klerikalizmus térfoglalásáról s a nemkatolikusok visszaszorításáról. Pedig az egésznek csak annyi alapja volt, hogy Zichy Jánosnak nem akarták elhinni mostani politikai elvtársai, hogy ő évekkal ezelőtt *meggyőződésből* hagyta ott a néppártot. Nem, Zichy után nem következik a magyar katolicizmusra az özönvíz; vagy legalább is nem pusztítóbb özönvíz az eddiginél.

Adakozzunk a Sajtóalapra!

A restauráció munkája.

Irtta: ORGANIZÁTOR.

„Egy a ti Mesteretek, Krisztus.“

II.

Restauráció és a választójog.

Magyarország súlyos kérdések előtt áll. Amilyen súlyos a választójog kérdése nemzeti létünkre, ugyanolyan fontos probléma ez a magyar katolicizmusra nézve. Kénytelen vagyok megállapítani, hogy ez a kérdés a katolicizmus szempontjából egyoldalulag tárgyalatott. Ez az egyoldalúság annyira hatott, hogy sokan hajlandók elhinni, hogy a magyar katolicizmusnak csakis az általános választójog, vagy mondjuk helyesebben: az általánosabban kiterjesztett választójog használ s ez jobban biztosítja befolyását az állami életre.

És evvel a véleménnyel szemben alig hallunk ellenvéleményt. Rebesgetik ugyan, hogy a néppártban van egy konzervatív töredék, mely a pártnak jelenlegi választójogi állásfoglalását nem helyesli, de úgy látszik, ez a töredék most nem jut szóhoz a párt irányítása tekintetében.

En erősen kételkedem abban, hogy a választójog minél nagyobb kiterjesztése a jelenlegi vallási auarchiában hasznára lenne a magyar Egyháznak. Itt most nem a katolikusoknak politikai uralomra való jutását értem, hanem értem azt, hogy az Egyháznak hazánkban teljes szabadsága, akezióké pessége legyen, szervezkedési joga (még a gyűlölt kongregációkat is beleértve) meglegyen, tulajdonjoga tiszteletben tartassék.

Ezek a jogok a modern államéletben majdnem kizárólag a parlamenttől függenek.

Ha ideális magaslatoakra emelkedünk fel, akkor elmondhatjuk, hogy igenis a kereszténység gondolata az, hogy egyenlő politikai jogokkal ruháztassék mindenki fel. Szép és hatalmas gondolat. De érdekes jelenség, hogy az egyenlőségnek ezen krisztusi gondolatát épen a kereszténység ellen használják fel azok, akik a kereszténységnek összetörésén fáradoznak. A szociáldemokrácia nyíltan megmondja, hogy ő nem osztály-egyenlőséget, hanem osztályuralmat akar. A szabadgondolkodók, a szabadkőműves páholyok, a Világ, a Társadalomtudományi társaság az első parlamenttől, mely az általános választójog alapján ül össze, ettől a parlamenttől várják a szekularizációt, a hittan kiküszöbölését az iskolákból.

No és a katolikusok közül sokan, a katolikus néppárt is az általános választójogot akarja! Arra gondol, hogy minél nagyobb arányban terjesztődik ki a politikai jog az ország keresztény népére, a keresztény hatás annál nagyobb lesz a parlamentre.

Jó uraim alaposan tévednek!

Igen, azt mondanám, rendben van a dolog, jöjjön az általános választói jog, ha mi katolikusok alaposan és erősen szervezve vagyunk. Alaposan és erősen. Kérdem a néppárttól, miféle szervezetekkel vivja meg a magyar katolicizmus azokat a nagy csatákat, amelyek az általános választójog behozatala esetén reá a parlamentben várnak? Talán a Népszövetségre mutatnak önök? Kinevetem a naivságot. A keresztény szociális szervezetekben biznak? Kaczagok. Hisz a magyar katolicizmus a választójog kiterjesztésével védtelenül áll! Talán azokkal a tengő-lengő szervezetekkel akarnak harezba menni, amelyek ahogy megalakultak, úgy szét is osztoztak, mert csak „pro forma“ alakították meg őket, mert azok a sáfárok, az „illetékes tényezők“ akiknek foglalkozniok kellene ezekkel a szervezetekkel, nem is törődnek velük. Mert más a mi Népszövetségünk s más a német Volksverein! Ujenczokkal akarnak tehát harezba menni, akik még azt sem tudnák megmondani, hogy mit és miért védnek. Az a keresztény nép, amely Polónyi Géza legutóbbi írásában annyira háttérbe szorítottak látszik, az a nép ugyanannyi nyugalommal menne vasárnap az Úr házába, mint amilyen dermesztő nyugalommal adná le szavazatát másnap Fényes Samura. Miért? Mert talán a Fényes Samuk szebben tudnak beszélni, mint a mi táborunk a paraszt nyelven s még újatos hangulatokba is képesek ringatni a hiszékeny népet, csakhogy czélt érjenek.

Az öntudatoság, a politikai iskolázottság hiányzik a mi népünknel, bármennyire igyekszünk is a magyart politikai nemzetnek feltüntetni. A mi konzervatív magyar népünket orránál fogva be lehet hurcolni egy radikális áramlatba, ha olyanok teszik ezt, akik tudnak a nép nyelven beszélni.

Mit fog akkor a magyar katolicizmus tenni, ha a legelső választás után legalább is 40 szociáldemokrata képviselő fog a parlamentben ülni? Az a negyven parlamenti szociáldemokrata képviselő akkora súly lesz a parlament életében, hogy még negyvenet fog oda vonni.

Beláthatatlan következményei lesznek akkor a mostani elhamarkodott állásfoglalásnak.

Khuen-Héderváry szájába adták a mult heten a pesti lapok azt a nyilatkozatot, hogy „a szabadelvű pártot csak egyszer lehetett feltámasztani; de az egyszer már feltámasztott halottat másodszer még esodával sem lehet életre keltetni.“ Ebből aztán Khuen is, Lukács is, meg az összes „feltámasztottak“ levonták azt a következtetést, hogy tűzőn vizen keresztül, elvek feláldozásával, a

lelkiismeret elfojtásával, panamavádák és erkölcsi pofonok elviselésével is, de meg kell tartani a hatalmat s a hatalom polczán Lukács Lászlót. Mert ha kiesik kezükből a hatalom, akkor meghalnak a feltámasztás reménye nélkül. Tetszik most már érteni, hogy miért kellett olyan gyalázatos választójogi törvényt csinálni, amelynek értelmében a kormány fogja a képviselőket kinevezni? — Hogy miért kell a közigazgatást, elsősorban a községi jegyzőket államosítani? Hogy miért teljesítik Lukácsék ész nélkül a leglelkületlenebb bécsi parancsokat? Azért, mert ők nem akarnak meghalni. S a hatalom elvesztése egyértelmű rájuk nézve a halállal, a soha fel nem támadással. Arra persze füttyöl a munkapárti önzés, hogy az ő életük fennállása csak a nemzeti élet, a nemzeti jogok, a magyar alkotmány Bécsbe liferálásával lehetséges. Ők élni akarnak minden áron, még a haza árán is. De ezután legalább ne hivatozzanak már a nemzeti akaratra. Ime, Khuen, az ő feltámasztó angyaluk maga mondja, hogy hatalom nélkül, tehát a Magyar bank, sómonopolium és egyéb „protekcziók“ nélkül meghaltak. Mert csak nem nézik olyan hitványnak a nemzetnek most beléjük helyezett bizalmát, hogy az menten elfordulna tőlük, mihelyt a kormányhatalom másnak a kezébe kerül! Mendacem oportet esse memorem!

†
Müller Károly
1846—1913.

Rideg sirhantok borulnak immár a máramarosszigeti temetőben annak érzekporsójára, akiről mindenki, aki csak látta őt, azt hitte, hogy mint erős tölgy szembezáll száz halállal, mint érzékbor dacolni fog a viharokkal. A halál nehéz daczdelem után urrá lett erős szervezetén: hosszú, tevékeny, munkás és szép élet után örök pihenőre tért Müller Károly apát.

Igaz ember volt. Nemes szív, éles elme, és feddhetetlen jellem. Határtalan szókimondás és határozott egyéniség, szigorú és hajlíthatatlan abban, amit igazságosnak ismert, de végtelenül nemes és jószívú is, embertisztelő és emberbarát, aki szeretettel és őszintén ragaszkodott mindazokhoz, akik barátságát megérdemelték.

Mint pap egyházának hű szolgája és hiveinek gondos lelkipásztora volt, aki mindent megtett a hitélet fejlesztésére és ápolására, és haláláig, az utolsó percekig kivette részét a legfárasztóbb egyházi funkciók teljesítéséből.

Felépítette a hosszumezői fiókegyház templomát, ahol új plebániát fogna állítani, nagy része volt a felsővisői új templom építésében. Nagyarányu sikeres gyűjtést rendezett a m.-szigeti fölterén álló, avult Mária-szobor ujjabbal való kicserélésére, alatta épült tovább és fejlődött a „Mária Valéria“ apáczaház és nőnevelőintézet, M.-sziget társadalmával lelkesen ünnepelte Apponyi kultuszminisztersége alatt a piarista gimnáziumnak kir. kath. főgimnáziummá való emelését. Különös gondot fordított a kath. iskolákra, éber figyelemmel kísérte azok működését, tanított vezetett, buzdított, bátorított.

Nagy és tevékeny részt vett a kath. társadalmi mozgalmakban. Egyik megalapítója és szerényen visszavonulva, mint egyszerű választmányi tag is vezetője, lelke és pártfogója volt a máramarosszigeti kath. körnek, a „Sziget és Vidéke“ hat évvel ezelőtt megindult kath. társadalmi hetilapnak. De nemesak az egyházi élet terén volt kimagasló, hanem a világi, közügyek intézésében is áldásos működést fejtett ki mint a törvényhatóság tagja a vármegyei közgyűléseken, és

Minden ruha új lesz
tisztítás és festés által

Hájtájer Pál

ruhafestő
gőzmosó
gyárában

Szatmár.

a legkülönbözőbb bizottságokban; a városi képviselőtestületnek tagja volt, az adófelszámolási bizottságnak elnöke, a társadalom sok intézménye és egyesülete díszkedhetett pártfogásával. Mint az erdőbirtokosság elnöke nagy érdemet szerzett a tökéletesítés, és az erdei ut kiépítése által. Mint gazda szorgalmas takarékos és rendes volt és ezt minden vagyonek kezelésben elvárta. Éveken át bizalmas barátság kötötte össze Ugocsa és Máramaros több előkelő családjával, különösen a báró Perényi családdal.

A társaságban vig és barátságos volt. Mint volt szatmári tanítóképző intézeti tanár tanítványai szívében a hálát és szeretetet, Szatmár társadalmában pedig a legszebb emlékeket hagyta.

Hangja tüneményes mélységű, éreces, hatalmas és messzi földön híres volt, mely mint a mély zugású öreg harang zugott, bugott a templomban.

Életrajzi adatait a következőkben közöljük. Született 1846. október 22-én Barlafa-luban, ahol atyja kántortanító volt. Pappá szenteltetett 1870. április 24-én, s. lelkész volt Munkácsban, Nagybányán és Ungváron, 1874-ben tanítóképzési tanár Szatmáron, 1890-ben administrator Nagyszőlősen, 1891-ben az ugocsa kerületben esperes, 1899-ben máramaroszi plebános és máramarosi főesperes, 1901-ben gúechi cz. apát. 1913. márczius 1-én bekövetkezett haláláról a szigeti kerület papsága és a mszigeti kath. kör adtak ki gyászjelentést.

* * *

Temetése márczius 3-án ment végbe a mszigeti templomból, ahol koszoru erdővel elárasztott koporsóját díszes ravatalra helyezték. Szabó István praelátus kanonok mutatta be a megboldogultat az engesztelő szent mise áldozatot teljes papi segédlettel. A temetésen részt vett városunkból Szabó István praelátuson kívül Benkő József apátkanonok plebános, Jaklovics György és Kertész Pál; a vidéki papság közül: Szalay Sándor főesperes, Zahoray, Ilosvay, Buday, Tamás Jenő, Szabó Lajos plebánosok, a szigeti esperesi kerület papsága Kaufmann Gyula esperes vezetése alatt. A nagyszámú közönség közt ott voltak: báró Perényi Zsigmond máramarosi, Beesky Emil ugocsa főispánok, a vármegye, erdőigazgatóság, törvényszék, pénzügyigazgatóság, város, a görög katolikus vikáriusok és papság, piaristák, apáczák, az iskolák tanárai vezetése alatt és a hívők megszámlálhatatlan sokasága.

A temetési szertartást Pilez Ede nagyszomkúti plebános végezte, mely alatt a polgári dalárda énekkara megható, alkalmi gyásznépeket adott elő.

A nagy nép sokaság kikísérte lelki pásztorát a temetőbe is, ahol a kápolna mellett fenyőfaktól koszoruzott legszebb helyen helyezték síri ölébe a megboldogultnak hült tetemeit.

Az ö. v. f. n.

Nyilatkozat. A „Heti Szemle” legutóbbi számában keményen, de nem ok nélkül szóvá tettem Fejes Istvánnak legutóbbi hátbatámadását a katolikusok és a kath. intézmények ellen. A cikk elevenre talált, a címzett reagált. Egy félkilométeres cikkben védekeznek, de már a multkorinál jóval szerényebb hangon. Még egy másik rovatban is elejétől végig velem és multkorigi cikkekkel foglalkozik. — A rendelkezéseimre álló időhöz s a Fejes cikkeinek értékéhez mért rövidséggel felelek. „Megjegyzéseire” annyit, hogy multkorigi cikkeknek egyetlen állítását sem cáfolja meg, ellenben ismételt kiállítja a bizonyítványt arról, amit én a multkor hangoztattam, hogy t. i. az ő katholicitása nem katholicus meggyőződés, hogy ő tehát nem tarto-

zik hozzánk és nem való a katolikus egyháztanácsba. S ha mégis benmarad az egyháztanácsban, ez jellemző lesz Fejes izlésére. Hasonló helyzetben nekem leégne a bőr az arcomról. — Az „apróságokra” még rövidebben: malom alatti szellemeskedések és cigányvégi köpködések terére nem követem Demeter urat. Tiltja a jóízlésem.

Dr. Uhl Károly

teol. tanár.

Statiók.

Utazott egy ember.

Mikor és hogyan került a vonatra, maga sem tudta. Jó czimborák között, tréfás kacagással töltötték az időt, amíg kívül, a vak éjszakában csikorgott a sötétben a tél.

A vonat egyre zakatolt, robogott; csak itt-ott állt meg egy-egy pillanatra, nem hogy kiszálljanak, hanem hogy megteljenek bent az üres helyek.

Már sok idő elmúlt... A vonat mégis robogott, mintha nem is volna végső állomása. Am egyszer a bizonytalan utnak is vége lett hirtelen. Rettenetes csörömpöléssel, rémes zakatolással, minden előzetes meglassadás nélkül egyszer csak megáll a száguldó Sötétség. Emberünk kinéz, hogy lássa: hol is van tehát?... És az állomáson tüzes betűkkel ez a rettenetes név gyulad az éjbe: Pokol.

Borzalom!!... Sötét igazság!... Fokol!!...

Semmi kétség, hogy valóban úgy van, amint a rémes betűk írják!

Emberünk nem mer kiszállani. Nem, nem, ezerszer nem!!... Nem megyek a pokolba!... Nem akar oda jutni!! Ennyire mégsem akart rossz lenni, bűnös lenni!... De hogy is nem szállott ki az első stacionál?? Hogy is nem tekintett jól maga körül? Hogy is fojtotta el magában ennyire a belső szavakat, lelkiismeretét? Hogyan fordíthatta el szemét a statiók véres betűjéről??... Most már emlékezett!! Az első stacionál gyöngye Páldatussal elárulta Krisztust, hogy tovább is a császár jóbarátja maradjon! Szolgált a dühnek, a bűnnek és a fal felé fordulva vízzel mosta kezét... Nem szállott ki a pokolba jegyet-váltók társaságából, sőt akkor jutott az ördög szekerére!

Egy másik képen az ártatlan erényt ostorozták... Ő volt az egyik porkoláb. Egy harmadikon tövissel koronázták... Ő hozott tövisszorosut. A negyediken súlyos keresztet vontak isteni vállakra... Ő dobott legnagyobbat rajta; akkor hullott az Istenfia először a földre, saját vérebe, melyet fölszívott a por. Az ötödiken egy édes anya szívébe nyíllattik a tör szent Fia elétkelenedett, tépelt arcát látva; a hatodikon, hetedikén nyolczadikon... tizenkettediken síró asszonyok, reszkető Czirenei Simon, ocsmány katonák vonulnak el előtte; egyik, hogy továbbcsalja, másik, hogy riassza, vádolja, kinozza, a bűn útjának elhagyására bírja őt... őt, akiért egy Isten szenvedett!

S ő a bűnnel tartott... Ide jutott... Itt van a — Pokol. Nem, nem, ezerszer nem! Nem akar oda jutni!

Egy rettenetes alak észre veszi, feléje

tart... A szerencsétlen ember remegve húzódik felre, fejét bűnbánóan szoritja rá egy hideg acélhoz, a vészfék dermedt fogójához... kettős sivitás... egy átkos kacaj — s emberünk fölébred...

Álom volt az egész!! Hála Istennek! Tehát még van egy állomás közben az élet és a halál között: a felfeszített, ellenségeiért imádkozó Krisztus-statio... Mikor átsezegezi az áldó kezeket! A boldogságot hozó lábakat! Belerángatják a kögödörbe a terhes keresztet és zuhanva rándul a test és tágra nyílnak, szakadnak a piros sebek és ömlik körülük a vér...

Ez a statió még várt az élet és halál között. Itt még ki lehetett szállani: sírni megjavulni...

Másnap egy ember térdelt a kereszt előtt...

A gyóntatószék előtt...

Az őrgalmas Golgotha mentő-állomása előtt...

Bánatosan...

Panaszkodva...

Megenyhülve... Megjavulva...

* * *

Ne habozatok! Ne késlekedjétek! Minden pillanatban elroboghat lelketek rémes vonata az utolsó állomás előtt!

Az élet, nem álom!

És a halál valóság!...

* * *

Ne vedd le rólam segítő kezed Uram...

Halljad segélykiáltásomat, figyelj könyörgéseimre, Királyom, Istenem! (mb.)

Hátralékos előfizetőinket felkérjük hátralékaiknak még e hó folyamán való kiegyenlítésére annál is inkább, mert a tartozások a mult évben szokatlanul magasra emelkedtek és kiadóhivatal is csak úgy tud eleget tenni kötelezettségeinek, ha az előfizetők pontosan beküldik az előfizetési díjakat

Uj székesegyházi hitszónok. Miután Tóth József képezési tanár lemondott a 20 éven át kiváló sikerrel betöltött hitszónoki tisztségéről, helyébe az egyhm. hatóság Kertész Pál alapítványi pénztári tisztet nevezte ki a székesegyház egyik hitszónokává.

Az Oltáregyesület közgyűlése. Az Egyházm. Oltáregyesület márcz. 9-én, vasárnap d. u. 3 órakor tartja közgyűlését a zárda munkatermében, a melyre ez uton hívja meg a tagokat és érdeklődőket a vezetőség.

Lelki gyakorlatok hölgyek és férfiak számára. A férfiak számára márcz. 9., 10., 11., 12., 13., 14. és 15. napjain minden este fél 7 órakor lesznek lelkigyakorlatok a Kálvária-templomban, a melyeket P. Bóta Ernő tart. — Az Oltáregyesület lelkigyakorlati pedig a hölgyek számára márcz. 15., 16. és 17. éj délutánonként lesznek a zárda nagytermében, a mely lelkigyakorlatokat Varjas Endre egyházm. oltáregyes. igazgató vezet. Mindkét lelki gyakorlatot szentgyónás és közös szentáldozás fejez be.

Irodalmi estély a Cecil Egyesületben. Az Irodalmi kör által rendezett természettudományi előadás-sorozat vasárnap este ért véget. Ez alkalommal Dörner István kir. kath. főgimn. tanár volt az előadó, ki „A legfontosabb elektromossági fölfedezés és ennek kísérleti méltatása” czimen tartott rendkívül érdekfeszítő és szórakoztató előadást. Könyved és biztos előadói készsége csak fokozta a tanulságos magyarázat élvezetességét. Az estély énekszámait a kir. kath. főgimn. énekkara szolgáltatta. Előbb Beethovennek „Isten dícsősége” czimű műdalát, majd Sándor V.-nek „Magyar nyelv” czimű műdalát adták elő Sándor Vence kir. kath. főgimn. tanár avatott vezetése mellett préceiz összta-

nulásban. Ugyancsak a főgimn énekkar kísérette énekel, Jankovics János főgimn. VIII. o. tanuló pedig zongorán Vermes Ferencz VIII. o. tanuló szavalatát, ki Heinének „A kevlári bucsu“ című költeményét hatással szavalta el. Befejezésül Szabó István praelatus kanonok köszönte meg a közönségnek a természettudományi ciklus iránt tanusított érdeklődését és figyelmét, lendületes szavakban adva ismételt magyarázatát a vallás és természettudomány összeegyeztetésének. A közönség egészen megtöltötte a Ceczil-egylet nagytermét.

A Jótékony Nőegyesület közgyűlése márcz. 2-án volt a következő tárgysorral: A főtitkár évi jelentése az egyesület belső életéről, jövedelmi forrásairól, jótékonyágairól. Az új pénztáros üdvözlése, a jóváhagyott zárószámadás alapján fölmentése. 70 új tagot ajánlanak a választmányba. A szegényügy rendezése, indítványok. A főtitkár által készített árvaházi szabályzatot s napirendet a közgyűlés megerősíti. Az új gondnok, Szabó Anna, vezetésével fellendülő árvaház ez idő szerint 10 gyermeket lát el és nevel háztartási szolgálatra; a fölvehető gyermekek számát a közgyűlés 15-re emeli, ehhez képest áldoz a fölserelésre s emeli a gondnok illetményeit. Nagy hálával küszöni azok fáradozását, kik a házankint való gyűjtés nem kelemes munkáját nemes szívvél végezték; ilyenek Schönplung Béláné (gyűjtése 322 K), Pilhoffer Ida (81.20 K) Szabó Gézáné és Markó Béláné (74.40 K), Léber Anna és Pál Ella (74.36 K), Kótai Pálné és Páskuj Imréné (64 K), Radó Ignáczné és Unger-Ullmann Sándorné (44.40 K), Bene Jánosné (41.15 K), Zeke Vinczéné és Vojnár Mariska (40 K), Mertz Józsefné (34.20 K), Zommer Károlyné (32.80 K), Polyánszky Miklósné (30.45 K), Kovács Pálné és Ruprecht Ilonka (25.30 K), Papp Jánosné (14.80 K). — A gyűjtések összes eredménye 961 K. A nyári mulatságból bevétel 2594.64 K, tagsági díjakból 582 K, perselyekből 50.50 K, adományokból 613 K, összes bevétel: 4930.32 K, összes kiadás 5696.78 K, a különbözetet a törzsvagyon (30.000 K) kamataiból fedezték. Szegények segítésére az 1912. évben 5463.38 K-t adott a Nőegyesület, ebből csak havi és rögtöni segélyre 2322.12 K-t. Folyamodásokat újabb havi segélyre nem fogadhattak el; az árvaházba pályázó Mazsu Rózsát Udvariból fölvezték. Végül megindult egy 20–25 tagból álló intéző bizottság szervezése. A hivatása magaslatán álló Jótékony Nőegyesület legrégebbi humanus intézménye városunknak és mindenben méltó nemesszívű hölgyeink legkészségesebb támogatására.

A város pöre. A városi erdők szerencsétlen bérbeadásából súlyos becsületsértési pörök is keletkeztek, ezek során Dr. Makay Ágostot, mint már annak idején megirtuk, a debreceni kir. ítélő tábla a városi tisztviselőkkel szemben elkövetett becsületsértés vádjára alól felmentette. Az ügyészség újra felvételt indítványozott s a megtartott nyomozás adatai alapján a kir. törvényszék el is rendelte az újra felvételt s az e feletti tárgyalásra határnapul f. évi március 14 ikét tűzte ki.

A tej és a rendőrség. A közönség érdekében a rendőrkapitány igen üdvös rendelkezést léptetett életbe. Mivel ugyanis a természetes zsirjától bármilyen csekély mértékben is megfosztott tej csakis „lefőlözött tej“ néven és megjelöléssel kerülhet forgalomba, a rendőrkapitány elrendeli, hogy a lefőlözött tejet tartalmazó kannák egy 16 cm. hosszú, 6 cm. széles „lefőlözött tej“ felirású zománcozott táblákkal látandók el. E rendelet be nem tartói 2 hónapig terjedő elzárással és 600 kor.-ig terjedő pénzbírsággal büntethetők.

Az Iparos Otthon matinéja. Az Iparos Otthon második matinéját vasárnap délelőtt tartotta meg. Sokat ígérő számok töltötték ki a programot, miknek előadása a hozzáfűzött reményeknek meg is felelt. Hunek Emil kath főgimnáziumi tanár szemléltető és mindvégig érdekes előadásával az astronomia világába vezetett. Elemi dolgokat ismerttetett egyszerű, érthető módon. Megkapó volt Dr. Barna Jánosné szavalata, ki Ab-

rányi Emilnek „A kis Szavojárd“ című költeményét szavalta el, valamint a három zeneiskolai növendék Netter Endre, Mandel István és Figus Albert hegedűtrioja, amit Hermann László zongorakísérete emelt a megkivánt magaslatra. Szűcs Lajos kádár segéd a kath. Legényegyesület tagja rövid felolvasás keretében esiszólatlanul természetesen, de igaz szavakat mondott a drágaságot előmozdító hiábavaló költségekről. Ritka és szokatlanul szép sikert ért el Barics Gyula énekszámával. Az egész műsor, de különösen a közönségnek mindig és leginkább tetsző énekszám híven szolgálta a matiné bejelentett intencióját. Szép és élvezetes volt az az óra, amit ott eltöltött a nagyszámban megjelenő közönség.

Bikavásár. A szatmárvármegyei gazdasági egyesület március hó 12 én és 13-án rendezi Szatmáron a városmajorban XI-ik bikavásárát. Felhajthatók magyar és nyugati fajta tenyészbikák, és pedig: március 12 én magyar fajta, március 13 án nyugati fajta tenyészbikák. A vásár kezdete mindkét napon délelőtt 9 óra. Bejelentések az egyesület titkári hivatalához (Szatmár, Deák-tér 2. intézendők).

„Az Est“ helyett. Nem különösebb ajánlásul, de a rosszabb helyett ha már az „Uj Lap“ nem tetszik mindenkinek, inkább ajánljuk az „Esti Ujságot“, mely a múlt héten 8 oldalospf alakult és éppen ugy délutáni 2 órakor jelenik meg, és hozzánk szintén este 10 órakor érkezik, mint az Est. Legalább erős versenytársa lesz a szabadkőműves bulvárd-lapnak. Örömmel látjuk, hogy ez a komoly, tisztos hangú és tisztos multu lap, mely sohasem gázolta le az erkölcsöket már is több helyről kiszorította az Estet, melyből naponként mintegy 8—900 példány fogyott el városunkban.

Roszbodók a pénzpiac. A külpolitikai helyzetről érkező kedvező jelentések dacára a pénzpiacoz nagy feszültség érezhető és új tőkék nemesak, hogy nem érkeznek, hanem a még itt levő tőkék egy részét is elvonják tőlünk. Minden jelenség arra mutat, hogy a pénzpiac helyzete egyelőre nem nagyon biztatható és a feszültség a külpolitikai helyzet enyhülése dacára nem egykönnyen fog megszűnni.

Levelezőlap-forgalom. A világpostae egyesület minden évben összeállítja a levelezőlap-statisztikát. A legutolsó ilyen összeállítását most tette közzé az egyesület, melyből kitűnik, hogy a legtöbb levelezőlapot Németországban írják. Németország után az Egyesült Államok következnek; majd Japán 894 millió, Nagybritánia 845 millió darabbal. A többi államok valamennyie már mind fél-milliárdon alul marad. Ausztria 432 millió, Britt-India 405.5 millió, Oroszország 290 millió, Magyarország pedig 113 millióval szerepel a statisztikában. Száz millióval kisebb számban szerepelnek: Argentína 22 millió, Belgium 93 millió, Bulgária 18.5 millió, Dánia 30 millió, Franciaország 15 millió, Norvégia 13 millió, Hollandia 89 millió, Portugália 16 millió, Románia 29.5 millió Svédország 34 millió, Svájc 81.5 millió levelezőlapot írt. Franciaország azért szerepel oly feltűnő alacsony számmal a statisztikában, mert a francia posta újabban a levelezőlapokért is épen annyi portót fizetett, mint a zárt levélért.

Romlott takarmányrépamag. A múlt nyári és őszi szakadatlan esők okozták, hogy a répamagot a legtöbb termelőhelyen nem bírták szárazon betakarítani, hanem ott csirázott ki a földjén. Az ilyen mag sohasem fog répát teremni; mert nagyobb részben ki sem kel, s ami kevés még kicsirázik, az sem bír elég termőeréllyel, hogy rendes répát fejlesszen, hanem ujnyi vékonyságu gyökereket fejleszhet csak. Ember emlékezet óta még soha sem került annyi megbizhatatlan, gyengén csirázó és kevert répamag forgalomba, mint az idén. Gazdáink helyesen fognak cselekedni, ha a répamag beszerzése alkalmával a legszigorubb írásbeli jóállást követelik az eladó részéről csiraképeség és fajazonosság tekintetében. Ahol nem tartja majd a gazda szem előtt ezen óvatosságot, ott azt kockáztatja, hogy az állattartá-

sát katasztrófával határos bajok érhetik. Amint egyébiránt halljuk, a földmivélség-miniszterium szintén készül állást foglalni ez ügyben.

A Szatmári Takarékpénztár sikerkasztója. Annak idején megirtuk: Molnár János, a Szatmári Takarékpénztár hivatalnok megkárosította bankját és a Magyar Jelzálog Hitelbankot 74.000 koronával. Molnár ellopott a bankból egy 1126. számú csekklapot és azt a nyomdában kijavította 0126. számúra. Ez a szám Kende Zsigmond szatmári földbirtokos csekk-számja volt. Molnár a hamisított csekklapot kiállította 74 000 koronára és egy Kende Zsigmond nevére hamisított levélhez mellékelve elküldötte a banknak azzal, hogy a jelzálog Hitelbank utján utaljon ki 74.000 koronát annak, aki a banknál jelentkezi fog. A szatmári bank értesítést küldött Kendének, hogy megkapta az utalványt és el is intézte. Ezt a levelet Molnárnak sikerült ellopni, azután feljött Budapestre és itt a Hitelbank gyanútlanul kifizette neki az összeget. Molnár ezzel a pénzzel Amerikába szökött. A szatmári Takarékpénztár erre pört indított a Jelzálog Hitelbank ellen hetvennégy ezer koronáért és azt állította, hogy a budapesti intézet gondatlansága tette lehetővé, hogy Molnár a pénzhez jusson. A törvényszéken és a táblán meg is ítélték a szatmári bank követelését. Az ügy most a Kuriához került. A kuria úgy döntött, hogy a Hitelbankot csak a 74.000 korona felének megtérítésére ítélte azzal a megokolással, hogy mindkét bank mulasztást követett el, ezért mindkettőt egyenlő arányban terheli a felelősség.

Zeneiskolai hangverseny. A városi zeneiskola hétfőn este rendezte II. zenekari hangversenyét, a melyen újból Bendiner Nándor növendékei mutatták be művészi haladásukat. A nagyon sikerült hangversenyen előkelő és nagyszámu közönség vett részt. A szereplő növendékek a zongora tanszak felső osztályait képviselték s beigazolták, hogy vezetésük művészi kezekben van. Vajay Margitka, Kovács Rózi, Krassó Edith, Jónap Margit, Mandel Anna és Farkas Gábor zongoraversenyműveket interpretáltak zenekari kísérettel. A dirigensi tisztet Bendiner Nándor látta el. Ugyancsak az ő vezénylete alatt játszott a zongora alkalmra kibővített színházi zenekar Goldmark „Sakuntala“ nyitányát. Ezenkívül zenekari bemutatásra került még két bájos újdonság is, Hermann László gyönyörű I. Nocturnója és Bercsenyeje. Csőtörtőkön délután fél 5 órai kezdettel lesz a III. zenekari hangverseny az Iparos Otthon dísztermében. A szereplő növendékek a hegedű tanszak felső osztályainak látogatói, a Hermann László tanítványai.

Uj fényképészeti és festészeti műterem megnyitott Deák téren, a Pannonia udvarának földszintén. Kényelmes kocsiját. Tisztelettel Scherling Antal. — Telefon 375.

Gyónási képecskék

ötfféle színben illusztrálva,
csinos nyomdai kiállításban
100 drb 1 korona.

Sz. áldozási képecskék

ötfféle színben, tetszés szerint
összeválogatva, 100 darab . . . K 1.—
Hátlapján kis ima nyomtatásával
100 darab . . . . . K 1.10

Uj bucsuimák

8 oldal terjedelemben, 100 db
füzve . . . . . K 4.—

Sz. keresztuti ájtatosság

című füzetecskék, illusztrálva,
hivatalos kiadás, 100 darab . . . K 5.—

Kapható a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

VIDÉK

Lázító oláh papok. Az új magyar káth. püspökség ellen állandó izgatást fejtenek ki, különösen a szatmármegyei oláh papok. Papp Antal adminisztrátor legutóbb beosztotta esperesi kerületekre az új egyházmegyét s a kerületek élére kinevezte az espereseket. A szatmári esperesi kerületnek Gönczy Antal, a nagykarolyi kerületnek Mitrovics Elek lett az esperese. Az új esperesek körleveleit azonban az oláh lelkészek visszaküldték és *oláh nyelven* azt irták rá, hogy a kinevezett espereseket el nem ismerik és rendelkezéseinek nem tesznek eleget. Az oláh papok renitenskedését nagyban támogatja Márkis Romulus nagykarolyi lelkész. Az oláh papság agitációjára ellen különben Papp Antal apostoli adminisztrátor a bécsi nunczius utasítására a legszigorúbban fellép s az engedetlen román papokkal szemben a kánoni eljárást kérelhetetlenül alkalmazza.

Eljegyzés. Gavallér Irént, Gavallér Lajos tisztii ügyész leányát eljegyezte Melegh László th. főszolgabíró, ökörmezői szolgabíró Máramaroszigeten.

Botanikus kert Nagybanán. Érdekes, utánczó terv megvalósításával foglalkozik Nagybanána város. Dr. Kádár Antal kórházi orvos ugyanis a városi közgyűlésen egy botanikus kert létesítése érdekében tett indítványt, a melynek végrehajtása érdekében a város fölír a miniszteriumhoz.

Bankfuzió Beregszászon. A beregszászi Kereskedelmi bank és a Központi Takarékpénztár fuzionáltak. Az egyesült intézetek igazgatója Katz Bertalan lesz, aki a Kereskedelmi banknak volt az igazgatója.

Nagybanána takarékpénztára. Nagybanána város takarékpénztára 1912. év üzleti eredményeül 91.388 korona 25 fillért, mutat ki, melyhez hozzáadva az 1911. évi nyeresémet, összesen 94.088 korona 25 fillér az ez évi tiszta haszon.

Dispensaire Munkácson. Munkács városa érintkezésbe lépett a tuberkulózis elleni küzdelem országos bizottságával s azt a biztást nyerte, hogy a bizottság Munkácson is ki terjeszti működését, ha azt lehetővé teszik. — A polgármester e tárgyban való tanácskozássra nagyobb bizottságot fog összehívni.

Halálozások. A közel napokban elhunytak: özv. Dzubay Istvánné, szül. pásztlyi Kovács Dobé Jusztina életének 76 ik évében Szerednyén. — Tarczyński Antal nyug. m. kir. kath. főmérnök Szatmáron. — Özv. Roosz Salamonné Nagykarolyban.

Ünnepelt plebános. Frank József főesperes, színérváraljai plebános február 25-én ülte 80-ik születés napját. A jóságos és szelid lelkű főesperes esperes e szép kort teljes szellemi és testi frissességben érte el. Hívei és tisztelői jó kívánataikkal halmozták el e napon. Az iskolás gyermekek megkötött felköszöntőkkel és virágcsokorral kedveskedtek igazgatójuknak. A kath. urinők pedig kedves ajándékokkal és gyönyörű csokorral lepték meg a galamb ősz és galamb szelidségű lelképásztorukat.

Lelkészi megbízás. A Müller Károly halálával megüresedett máramaroszigeti plebánia ideiglenes vezetésével Molnár Károly s. lelkész bízta meg az egyházmegyei hatóság.

A turjaremetei méntelep áthelyezése. Legújabbán ismét híre kelt, hogy a földmívelésügyi miniszter a turjaremetei méntelep felosztatja és azt Kisvárdán rendezze be.

Szatmármegye közgyűlése. Szatmármegye törvényhatósági bizottsága márczius 13-ikán d. e. fél 11 órakor rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlést megelőző napon d. u. 3 órakor az állandó-választmány fog ülészní.

Községek egyesülése. Ung vármegye közgyűlése Mokesa és Kérész községek egyesítését javasolta a belügyminiszternek s az alakulandó község nevéül a Mokesakérész elnevezést ajánlotta.

Éhínség Ugoosában. Az éhínség Ugoosában a nehez, árvizes esztendő miatt vármegyeszerte fenyeget. Tiszahetényben vannak családok, melyek már hetek óta nélkülözik a tűzifát és hetek óta nem ettek már meleg ételt. A belügyminiszterium e nyomortól legjobban

megtámadott község: Tiszahetény számára sürgönyileg utalt ki 1000 koronát s úgy Nagyszőlősen, mint Tiszaujlakon megindult a magánygyűjtés. A begyűlt összegből paszulyt, krumplit és szalonát vásároltak a gyűjtést rendezők és már ki is szállították az adományokat Tiszaheténybe.

ISKOLA

Pályázati hirdetések egyszeri közlésének díja 5 K

HIVATALOS RÉSZ.

PÁLYÁZAT.

Ung megye pálóci róm. kath. másodtanítói állásra folyó évi márczius végéig pályázhat okleveles, nőtlen, kezdő férfi tanerő. Fizetése államsegélylyel 1000 korona, egy szobás lakás. Köteles az ismétlősöket is tanítani. Orgonálásban jártasak előnyben részesülnek. Keresztlevél, oklevél, orvosi és működési bizonyítványokkal felszerelt kérvények gróf Hadik-Barkóczy Endre Ur Nagyméltóságának czimzetten a pálóci iskolaszékhez küldendők.

A nm. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium 2103-1912. e. sz. körrendelete és a szatmári megyés püspök 3828/1912. sz. r. a. készült

Elemi iskolai végbizonyítvány { ARA: 7 fillér.
Ismétlőiskolai }

Törzskönyv az elemi iskola hatodik évfolyamát végzett tanulókról. Küliv, ára 9 fill. Beliv, (egy iv 12 tanuló részére) ára 9 fill.

Törzskönyv az ismétlő iskolai tanfolyamot végzett tanulókról. Küliv, ára 9 fill. Beliv, (egy iv 12 tanuló részére) ára 9 fill.

Bélyegzők festékpárnával.

Kapható a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

A tudóvész elleni küzdelem. A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület azon cél által vezéreltetve, hogy a tudóvész elleni küzdelemben a hazai tanítói kart is soraiban láthassa, oly munka megírására hirdet pályázatot, mely a tanítóság e küzdelemben való részvételének adatait fejtené ki. A pályamunkának a következők a főbb feltételei: 1. A pályamunka címe: A tanítóság feladatai a tudóvész elleni küzdelemben. 2. A munka kioktatás és utasítás akar lenni a tanítók részére, hogy alapos ismereteket szerezzenek mindarra nézve, miként kell a tudóvész terjedése ellen küzdeni az iskolában és azonkívül. 3. A munka ne legyen orvosi szakmunka, hanem bár tudományos alapon, oktassa ki és adjon utasítást a tanítóság részére. Ismertesse a munka röviden a külföld e téren kifejtett nevezetesebb tevékenységét és az ott elért eredményeket. 4. A munka terjedelme ne haladja túl a 2-3 nyomtatott ívet. 5. Az egyesület a legjobb munkát 1000 K tiszteletdíjjal fogja jutalmazni. 6. A pályamunkák legkésőbb 1913. december 1-ig nyújtandók be az egyesület elnökénél (Budapest, IV., Sütő utca 6.).

Tanítóválasztások. A sárosorosi rk. iskolaszék *Nazdraveczy* János okl. tanítót választotta meg kántortanítónak. — A *mezőteremi* rkath. iskolához *Ráseh Rozália* okl. tanítónő, a *nagybégányi* rkath. iskolához pedig *Martin Borbála* választott meg tanítónővé.

Főigazgatói látogatások. Dr. Máty Engelbert kassai tankerületi kir főigazgató tíz napig Máramaroszigeten tartózkodott, mikor is megvizsgálta a ref. lyeumi főgimnázium és a kir. kath. főgimnázium tanítási menetét. Az elmúlt hét első felében pedig Beregszászon látogatta a főgimnáziumot, a honnan esütörtökön Ungvárra érkezett és pénteken reggel megkezdte látogatásait a főgimnáziumban. Ottléte alatt a főigazgató a püspök vendége.

SZÍNHÁZ.

(Dr. S. K.) Jászai Mari vendégfölte volt hivatta egy félesztendő szezon elmulta után arra, hogy végre, két estén keresztül klasszikus is megszólalhasson a színházban. Természetesen arra, hogy ezek az előadások a halhatatlan szerzők emlékéhez és az illusztris vendégművésznőhöz méltók is legyenek, senki sem volt elkészülve. Annyit azonban csak joggal el lehetett várni még a mostani, a színházi bizottság szük kebelén élősködő mozdírekcziótól is, hogy legalább botránnyá ne engedje fajulni a nagy tragika elszánt vállalkozását. Nem hisszük, hogy Jászai Mari egyhamar ismét vállalkoznék arra a hálátlan feladatra, hogy a szatmári szintársulattal játsza Stuart Mária-t vagy Borgia Lukrecziát. Nem szívesen venne részt ismét olyan társaságban, ahol az ő jelenlétében ilyen példátlan és kegyetlen merényletet intéznek a sirjokban nyugvó költőkirályok emléke ellen. Egészen önkényes kihuzások és megrövidítések, a rendezés készületlensége, a diszletezés stílusnélkülisége és a bosszantó szerep nem tudás hirdették a szezon első két klasszikus előadását. Bársony Adár volt az egyedüli dicséretes kivétel, aki mindkét este nemes lelkesedéssel fogta fel feladatát és gondosan kidolgozott alakításával tette magát érdemessé arra, hogy a legnagyobb magyar tragikával együtt megjelenjék a színen. Arról már nem ő tehet, hogy nagy haldoklasi jelenetében a diszleteket is megindította, mert ez ismét a rendező és diszletezők munkáját dicséri. Ez a baleset nem is tartozott a feltűnőbbek közé, mert szolgált az előadás számos hasonló meglepetéssel. Így többek között Ács József is hangos derűtséget keltett egészen eredeti maszkirozásával. Egy félelmetes diplomatát kellett játszania, és ő — minden szándékos komikum nélkül legyen mondva, egy pirosra korrigált zöldaló alczájával intézte el a nagy kérdést. — Egyébként az előadás színvonalának illusztrálására legyen elég annyi, hogy a társulatnál nem akadt Jászai Marinak hívatottabb partnere, mint Szendrő Gyula. A Borgia Lukreczia háttorzongató jeleneteiben az ő játéka tényleg kétségbejette a közönséget. De a partnerét is.

A másik vendég, Bendiner Heddy sem alkothatott magának a szatmári szintársulatra nézve hízelgőbb véleményt. Mint a klasszikus estéken a drámai személyzet, ugyanabban a mucsai tónusban vizsgázott le az operettszemélyzet a Cziganyszerelmben.

Nehezen lehet elhinni, hogy akár csak egy rendes próba is megelőzte volna ezt az előadást. A szereplők egyike sem tudott arra a magaslatra emelkedni, hogy legalább némiképen megközelítette volna a bűvöshangu és érzésteljes, élethű játéku vendég művészetét. A végtelen alacsony színvonalu előadás gyötrelmeit még fokozta a H. Balla Mariska ünneplése. Az énekes színésznőnek meg van az a privilégiuma, hogy minden, jól vagy rosszul eltánczolt énekszám után a karzat felé irányított mosoly hatalmas tapsvihart zudít a nyakába. H. Balla Mariska él, sőt visszaél ezzel a privilégiummal, mert minden egyszeri kihívás után legalább háromszor jelenik meg. Az igazi tetszésnyilvánítás és taps, mely a közönség azon sorainak lelkéből fakad, melyre a művésznő büszke is lehet, nem szorul ilyen erőszakolt injekciókra, mint azt a Bendiner Heddy nagy jelenetei és fényesen előadott énekszámait után a közönség elítjének soraiból kiindult tapsorkán is bizonyította.

A Hoffmann meséiben is fel kellett volna lépnie Bendiner Heddynek. Nagy Gyula állítólagos berekedése mentette meg ettől az önfeláldozó és kellemetlen kilátásokkal kecsegtető vállalkozástól. Pedig állítólag az uri dalárda is föl lett kérve a szintársulat karszemélyzetében mutatkozó hiányok pótlására. (Föl kell tennünk azonban a dalárdában annyi büszkeséget és önértéket, hogy erre a szerepre nem lesz kapható.)

A szegény, jóhiszemű közönség e műsorváltoztatás révén másodsor is részesült a Cziganyszerelmben, ezuttal Szendrő Gyulával Dragutin szerepében. Az előadás színvonalára

szerepváltozásnak megfelelő mértékben még alantabb állott.

Ilyen előzmények után a harmadik vendégszereplőre, Balla Kálmánra természetesen már nem sokan voltak kíváncsiak. Első fellépésekor, a Rablólovagban tántorgó üres ház fogadta.

A heti műsor:

Szerdán: Hoffmann meséi.
Csütörtökön, Pénteken, Szombaton és Vasárnap: „Czigányprimás.“

Kalendárium a színházról.

Lapunk egyik barátja, a ki eszében tartja, a mire a legöregebb emberek sem emlékeznek és egyetlen életezélja az, hogy naplót vezet az időjárásról, kegyetlenül fölsült jóslásaival. Az idő ráczáfolt. Mikor jósolta hogy „derült“, kiderült, hogy olmos eső szakad. Egyszóval mindig befagyott.

Dühében színházlátogató lett. Persze, hogy naplót vezetett erről is. És megint „persze“, hogy kiritt belőle az időjós, a mint alább látható:

Hétfő: A színházi nap két este 7 óra 70 perc és 7 óra 90 perc között. Vigjáték; színház fogyta. A főszereplő csak minden második mondatnál tekint sóvárogva a sugóra. A vigjátékból dráma lesz, mert kilencz darab közönség a mérgeződés miatt mentői beavatkozásra szorul.

Kedd: Énekes bohózat ének és bohózat nélkül. Egy kivételével az összes szereplők a sugótól hallják először szerepüket. Az a kivételes „egy“ néma szerepet játszanék, ha tudna. A kimerülés miatt a sugót kétszer mosdatják föl.

Szerda: Operett láb- és derékhajlítási tornával. Öt és fél akkordot nem hamisan énekelnek. Négy közlegény és három szobalány tapsára — vagyis közkívánatra — újraszás.

Csütörtök: Ismét operett. A sugó kétszer vastapsot kap. A láthatár fellegtelen, azaz közönség nincs.

Péntek: Népszimű. A közönség kialusza napi fáradalját; fél 11-kor a jegyszédők keltik fel s így nem vette észre az újítást a szípadon: egy székkal több volt benne.

Szombat: Nagy dráma. Csapadék semmi, a közönség pukkadásig nevet. Kivételesen két sugó van beállítva.

Vasárnap: Délután. A direktor bizalmasan értesíti a közönséget, hogy a délutáni előadást maga sem ajánlja. Este. Slágeroperette. A bejáratnál vattás ládák. Elővigyázatból mindenki betömi a fülét. Az utczáról berendelt statiszták föltűnően ügyesen mozognak. Huszonhárom színházlátogató megfogadja, hogy ezután moziba jár. Tizenöt podagrát, tizenegy reumát, kilencz influenzát kap. Allapotuk életveszélyes. De azért mégis boldogok, mert nem mehetnek színházba.

Jóslat: Tartós szerepnemtudás, különösen a hónap vége felé! Nagyfokú hamis éneklés várható. Az utolsó napokban a diszletek még kopottabbak lesznek.

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron, Iskola-köz 3. sz.

Kolozsvári szappanok!

Automobilolaj és benzin

fényképészeti cikkekben nagy választék.

Bródy Béla Diana-drogeriája

Szatmár, Hám János-u.

SZABÓ GÉZA

fűszer-, bor-, thea-, rum- és osemege-különlegességek üzlete

A helybéli intézetek szerződéses szállítója

Szatmár - Németi, Kazinczy-u.

Legfinomabb angol rum, orosz teák eredeti bélyegzett csomagokban.

Likőrök, cognac, asszabor, pezsgő. Csokoládé-cukorkák.

Hideg főlvágottak, legfinomabb debrcezeni és kassai füstölt-hus különlegességek.

Mindennemű fűszeráru.

Vidéki ötkilogrammos postai megrendeléseket bérmentve szállítok.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bertha Károly kertészetében

Szatmár, Dinnyéskert 6.

Helyszüke miatt

pálmák, babérok s a legkülönfélébb szobanövények, továbbá őszi ültetésre fenyők, bucsók, díszfák és díszeserjék, magastörzsű- és bokorrózsák, valamint különféle futónövények. Árvaszka, nefejejts és százszorszép palánták jutányos árban kaphatók.

A modern virágkötészet minden ágát felölelő

Deáktér 3. sz. alatti virágüzletében

élővirág - díszmunkák

minden időnyben.

Disznövények, pálmák, virágok, szobanövények cserepen. A legváltozatosabb kivitel csokrok minden alkotomra a legelőgésőbb összeállításban. A leggyeszerebből a legdíszesebb kivitelig

KOSZORUK.

SÜRGÖNYCZIM:

Bertha kertész Szatmár.

Telefon 27.

A Neuschlosz-féle

NASICI

tanningyár és gőzfűrés

részvénytársaság

susine-gjurgjenovaci

parkettgyára

ajánlja kiváló minőségű

szlavoniai

tölgyfából termelt

PARKETTAIT

első- és másodrendű választékban, a legsolidabb napi áron. Ertekezni lehet a r.-t. szatmári üzletvezetőségével, a gőzfűrésztelep irodájában.

TELEFON 28.

„HUNGARIA“

fehérnemű tisztító intézet

elsőrendű munkát készít

(fényes ing, gallér és kézelő.)

Hiány nincs!

Felvételi hely!

Petőfi-köz (dr. Frieder-ház).

Értesítés!

Győry Károly

üveg és porcellán üzletét

Deák-tér 9. sz. alá, saját

házába helyezte át.

Telefon - szám 232.

Szenzációs olesóságu

farsangi nagyvásár

minden elképzelhető árukban

Blatniczky István

Szatmári Bazárjában

KAZINCZY-UTCZA 10.

Benyó Andor

kocsigyártó

Szatmár, Bányai-ut 8.

Ajánlja magát mindennemű új és újabb divatu

■ kocsik készítésére. ■

Készít ruganyos kocsikat, homokfutót, szánkót és gazdasági eszközöket a legjobb kivitelben.

Raktár új és javított kocsikból.

Javitások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Szolid munka!

Pontos kiszolgálás

100.000

lábát tesz tönkre a szük cipő. Aki ennek ellensége, önmagának meg jó barátja, az rendelni fog tiszte szerint cipőt

Walek János

cipész mesternél.

Szatmár, Széchenyi-u. 7.

(Bölonyi-féle ház.)